

עמ"ת 55867/09/14 - יוסף סימן טוב נגד מדינת ישראל - פמת"א

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

עמ"ת 55867-09-14 סימן טוב(עציר) נ' פרקליטות מחוז תל אביב פלילי
תיק חיצוני:

בפני כב' השופטת דניאלה שריזלי
העורר יוסף סימן טוב ע"י ב"כ עו"ד שחר מנדלמן
נגד מדינת ישראל - פמת"א (פלילי) ע"י ב"כ עו"ד מרדית שיבאן
המשיבה

ה ח ל ט ה

ערר על החלטת בית משפט השלום בת"א (כב' השופט הבכיר ד' בארי) מיום 23.9.14, לפיה, נדחתה בקשת העורר להחזרת תפוס, מכונית מדגם מרצדס מס' רשו 83-11-025 (להלן: **התפוס; המכונית**).

הערה ונימוקי

נגד העורר הוגש בבית משפט השלום בת"א כתב אישום המייחס לו "**מעשה מגונה בקטין**", עבירה לפי הסעיפים 345(א)(1) ו-2(2) וסעיף 348(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977. בעובדות כתב האישום נטען, כי העורר עבד כנהג מונית עצמאי, וכי במסגרת זו, ביצע לכאורה ב-25.8.14 בשעת לילה סידרה של מעשים מגונים ב-ד.ר., קטינה ילידת 1998, בעת שהסיע אותה כנוסעת במונית שבה נהג.

המונית היא המכונית נשוא הערר. המונית נתפסה בידי המשטרה בתורת "חפץ ששימש לביצוע העבירה". כוונת המשיבה לבקש את חילוטה אם יורשע העורר בדינו. ואכן, בכתב האישום נאמר, כי **אם יורשע הנאשם** (העורר) **תבקש המשיבה לחלט את המכונית התפוסה** ("החפץ") **ששימשה כאמצעי לביצוע העבירה, וזאת, מכוח סעיף 39 לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969**.

בתאריך 23.9.14 עתר העורר להחזרת המכונית התפוסה לרשותו, ואולם, בית משפט קמא דחה את הבקשה. בהחלטתו ציין, כי מדובר בתפוס שאיננו משמש עוד כ"מונית", באשר הזכות להפעלתה כמונית הוחזרה לבעלים, ועל כן, כך ניתן להבין, אין מדובר בפגיעה כלכלית משמעותית; גובר עליה החשש ממסוכנותו של העורר, אשר ביצע, לכאורה, את המעשה המגונה בעודו נוהג בתפוס, ומתקיים חשש ממשי, כי אם יוחזר התפוס לשימושו ולנהיגתו של העורר הוא עלול לעשות בו שימוש לרעה. מה גם, שלעורר שתי הרשעות קודמות בעבירות מין. בגין אחת מהן, עבירת מין כלפי קטינה, ריצה עונש מאסר ממושך.

על כך הערר שלפניי. בנימוקי הערר התרכז ב"כ העורר בחזית ההלכתית, כשלטענתו, סטה בית המשפט קמא מההלכה הפסוקה המורה כי אין לפגוע בקניינו של נאשם מעבר למידה הדרושה [בש"פ 6686/99 עובדיה נ' מדינת ישראל (22.5.00); בש"פ 7715/97 (8.1.98); בש"פ 5550/08 (8.7.08); בש"פ 342/06 חב' לרגו עבודות עפר בע"מ נ' מדינת ישראל, תקדין עליון 2006(1), 3416 (להלן: עניין לרגו); וההפניה לרע"פ 1792/99 אלי גאלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(3) 312 (להלן: עניין גאלי)], ולא נימק את פשר הסטייה.

בנימוקי הערעור העלה ב"כ העורר מספר טענות:

- * חומרת העבירה המיוחסת לעורר, היא כשלעצמה איננה רלוונטית להכרעה בסוגית שחרור התפוס;
 - * חילוט רכב שבו בוצעו לכאורה עבירות מין לא ייעשה כדבר שבשגרה;
 - * ועל כן, הרשעתו הקודמת של העורר בעבירה דומה (לפני 16 שנה) איננה נימוק ראוי לפגיעה בזכות הקניין שלו.
 - * **"באותה מידה", כך הטענה, "יכול היה העורר להשתמש בדירה שלו לצורך ביצוע עבירה, אבל לא יקחו את הדירה";**
 - * שלא כטענת העורר בבית המשפט קמא, כי החזרת המכונית מתבקשת לצרכי פרנסת המשפחה (כמונית) נטען בערר, לאחר שהוברר כי הזכות להפעלתה כמונית הוחזרה לבעלים, כי המכונית דרושה לשימוש יום-יומי של בני המשפחה. ועוד נטען, כי אין חשש שהעורר יחזור לנהוג בה כמונית.
- מאחר שהמשך החזקת התפוס אינה משרתת במקרה זה תכלית עניינית של המשיבה, טען ב"כ העורר, ניתן לשחרר אותו באופן ובתנאים ששיגו במשולב ובאורח מידתי ומאוזן הן את תכלית התפיסה והן את מימוש זכות הקניין. שווי המכונית הוערך ב-43000 ₪. הוגשה פסיקה ביחס לתנאים ולשיעור הערבות הכספית שהוטלו כתנאי להחזרת מכונית תפוסה [כגון: בש"פ 5951/11 (25.8.11)].

עמדת המשיבה

המשיבה ביקשה לדחות את הערר מאחר שלא נפלה, לדעתה, שגגה בהחלטת השופט קמא. היא הצביעה על כך שהנימוקים להחזרת התפוס עברו שינוי והתאמה מאז הדיון בביהמ"ש קמא. מה גם, שהעורר לא הציג נימוק משכנע לחיוניות החזרת התפוס. לטענת ב"כ המשיבה, ערך השופט קמא איזון נאות בין השיקולים השונים, ובצדק רב נתן משקל מכריע למסוכנותו של העורר, מסוכנות המתקשרת במישרין למכונית, שכן, גם בעבר הורשע בביצוע מעשים מגונים דומים בתיירת בת 14 בנסיעה במונית. ואין זו הרשעה קודמת יחידה בנושא. מאחר שבינתיים שוחרר העורר ממעצרו למעצר בית בתנאים מגבילים הרי שהתעצמה מסוכנותו.

יצוין, כי למחרת הדיון, הגיש ב"כ העורר לעיוני את החלטתו של כב' השופט קאפח מיום 14.7.14, לפיה, הורה להחזיר לנאשם את רכבו התפוס, כפוף לתנאים כאלה ואחרים, וזאת, על אף שהרכב התפוס שימש בביצוע ניסיון שוד של חנות

תכשיטים (ת"פ 17893-01-14 מדינת ישראל נ' בן עמי ואח').

בתגובתה טענה ב"כ המשיבה, כי אין המקרה האחד דומה למשנהו; שכן, בעניין בן עמי האמור הביא ביהמ"ש בכלל השיקולים את העובדה שהרכב משמש להסעת האב העיוור והאם הנכה של הנאשם/המבקש. בשונה מהמקרה שלפנינו שבו הוברר, כי ילדיו הבגירים של העורר הם בעלי מכוניות, וכי קודם לתפיסתה לא שימשה המכונית התפוסה איש מבני המשפחה, למעט את העורר בעבודתו כנהג מונית.

הכרעה

הבקשה להחזרת תפוסים מעוררת באורח טבע את הצורך להכריע בין אינטרסים ציבוריים מוגנים, ביניהם, עקרון שלטון החוק, שבמסגרתו מתחייבת שמירה על הוראות החוק ועל הליכי משפט תקינים, וכן, הצורך למנוע עבירות, להגביל את ההנאה הכלכלית שהיא תוצר העבירות, ולנקוט בענישה ראויה, הכוללת, בין היתר, חילוטם של נכסים שהושגו בעבירה, לבין אינטרס הפרט ומניעת פגיעה בזכויותיו, לרבות, זכויותיו הקנייניות.

תפיסתם של מוצגים כאלה ואחרים הוכרה זה מכבר במשפט הישראלי כאמצעי קיצוני להשגת התכלית של הוכחת התשתית הראייתית כנגד העברייני, ובכלל זה, האפשרות לחלטם בעתיד, היה ויורשע הנאשם, שכן, היא שוללת מן המחזיק, או, מן הבעלים, בטרם הוכרע דינו של הנאשם, את השימוש וההנאה מהתפוסים למשך תקופה ארוכה. בהשראת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל פי עקרון המידתיות המקובל, וכן, מאחר שמדובר בפגיעה קניינית, ולעתים - פגיעה קשה, קבע בית המשפט העליון כי יש לנקוט בתפיסת רכושו של חשוד רק כאמצעי אחרון ובהעדר אמצעים חלופיים להבטחת אותה תכלית [ראו: עניין לרגו ועניין גאלי; וכן: בש"פ 7715/97 שושנה חג' נ' מדינת ישראל ואח', פ"ד נב(1) 14].

למותר לציין, כי המשך החזקתם של תפוסים אשר נתפסו כדין בידי המשטרה, איננה מקדמה על חשבון העונש. על כן, בהתבקש התערבות שיפוטית והכרעה לעניין החזרתם של תפוסים, אמור בית המשפט לוודא, בראש וראשונה, את קיומו של מקור סמכות לתפיסה. בשלב השני, אמור בית המשפט לערוך איזון חוקתי בין ההגנה על זכויותיו הקנייניות של המבקש את החזרת התפוסים, לבין אינטרס הציבור שבמניעת ביצוע העבירות באמצעות חפצים שקידמו את ביצוען בדרך זו ואחרת. ולצורך כך, על בית המשפט להתחקות אחר מגוון התכליות שברקע סמכות התפיסה הנתונה לרשות, המקרינות, כל אחת, על סוגיית שחרור התפוסים והתנאים לכך.

שלוש תכליות עיקריות עשויות להצמיח מקור סמכות להמשך החזקת התפוסים עד לסיום הליכי המשפט, והן, בראש וראשונה, הצורך בהצגתו של החפץ התפוס כראיה במשפט; שנית, מניעת עבירות בעתיד, וזאת, בהתקיים חשש מבוסס כי התפוס עלול לשמש את העברייני לביצוע עבירות בעתיד. המטרה היא, אפוא, להקשות על העברייני להוציא את תכניתו העבריינית מן הכוח אל הפועל (ראו: עניין גאלי בעמ' 322). תכלית נוספת שמונה בית המשפט העליון הינה - חילוט התפוסים (שהוכתמו בעבירה) כאמצעי עונשי, לפי סעיף 39 לפקודה.

לאחר שמצא בית המשפט כי מתקיים מקור סמכות להמשך החזקת התפוס, הוא אמר לבחון האם ניתן באיזון ראוי להשיג את מטרות התפיסה תוך פגיעה פחותה בבעל הקניין בנכס התפוס, תוך החלת "חלופת תפיסה" שתגשים כראוי את האינטרסים השונים הפועלים בענין זה. להתרת הסוגיה, על בית המשפט לבחון ולהתייחס לנתונים שונים הקשורים להליך הפלילי המתנהל. במקרים שבהם מדובר בנכסים שנתפסו למטרת הבטחת אפשרות חילוט עתידי, כבענייננו, מורה הפסיקה, כי ראוי שיבחן בית המשפט את הצפי לקיום המשפט ולסיומו בהרשעה.

רובד נוסף של בחינה מתמקד באפשרויות שחרור התפוסים והתנאים לכך, בהינתן קיומה של עילת תפיסה מתמשכת. במסגרת זו, כך על פי הפסיקה, אמור בית המשפט לשקול את הצורך בהמשך התפיסה, כדי להגשים את תכליתה מול עניינו של הפרט שזכותו הקניינית נפגעה, ולבחון את אפשרות האיזון בין השניים באורח מידתי. בגדרו של איזון זה על בית המשפט לשקול, בין היתר, מהי מידת הסכנה לפגיעה בתכלית התפיסה אם ישוחררו התפוסים, לבין היקף הפגיעה בזכות הקניין של הבעלים, ועוצמתם היחסית של האינטרסים הנוגדים תישקל ותיבחן אלה מול אלה. על בית המשפט להחליט בגדרו של איזון זה, אם ניתן לשחרר את התפוסים אף שמתקיימת עילה נמשכת לתפיסה, ואם כן - באלו תנאים וסייגים יש לעשות כן, כדי להגן על תכלית התפיסה תוך פגיעה פחותה בזכות הקניין של בעל הזכות בנכסים התפוסים [ראו: **עניין לרגו; עניין גאלי**, בעמ' 323-325; וכן: בש"פ 7023/03 **אבוטבול נ' מדינת ישראל**, תקדין עליון 2003 (3) 628; ובש"פ 3159/00 **רבין נ' מדינת ישראל**, תקדין עליון 2000 (2) 1118].

בשקלול האינטרסים אמור בית המשפט להעריך, מצד אחד, מה מידת הצורך בהשאת התפוסים בידי המשיבה; ומצד שני, עליו לבחון היבטים שונים הנוגעים לטיבם של התפוסים מבחינתו של בעל הקניין. כך, למשל, ינתן משקל לסוגיה האם מדובר בתפוסים שהחזקה בהם מותרת על פי דין או אסורה, או, מידת הנזקקות להם מבחינת המבקש את החזרת התפוס, וכן, מה שיעור הנזק הצפוי משלילת החזקה בטרם הסתיים ההליך הפלילי. בהקשר זה, עשוי להיות הבדל בין תפוס המשמש אדם לעסקו ולמשלח-ידו, לבין תפוס שאינו בר-שימוש יומיומי; כן, עשוי להיות שוני בין חפץ מתכלה לבין חפץ שערכו אינו מושפע ממעבר הזמן, וכיוצא באלה שיקולים.

מן הכלל אל הפרט

בבית המשפט קמא לא התעוררה כלל מחלוקת בדבר קיומו של מקור סמכות לתפיסת המכונת. כל שעתר לו העורר הוא החזרת המכונת בטענה שהמכונת דרושה לפרנסת המשפחה. הטענה תוקנה והתחלפה תוך כדי הדיון בטענה, לפיה, דרושה המכונת (לאחר שהוחזרה לבעלים הזכות להפעלתה כמונית) לשימוש המשפחה. אלא שהחלטת בית המשפט קמא מורה כי מכלול השיקולים שמנתי לעיל עמדו לנגד עיניו של השופט קמא, ונערך איזון שקול ביניהם. כך, שקל השופט קמא קיומו של קשר הדוק, לכאורה, בין העבירה שבכתב האישום לבין התפוס, אשר מצדיק את המשך החזקה, גם אם זו החזקה מתמשכת, וזכותה של המשיבה, עקב כך, לעתור לחילוט המכונת אם וכאשר יורשע המבקש בעבירה המיוחסת לו. אשר על כן, המשך החזקת התפוס אמור להבטיח את תקינות ההליך הפלילי. בצדו של שיקול זה, וכחזוק לו, העמיד השופט קמא את מסוכנותו של העורר עצמו, המשתלבת במכונת ובשימוש בה, שכן, כנטען בכתב האישום, זו שימשה אותו בעת שביצע, לכאורה, את המעשים המגונים במתלוננת הקטינה, אגב הסעתה במכונת (כנהג מונית). לנגד עיני השופט קמא עמדו, מהעבר האחר, היבטים באשר לטיב התפוס מבחינתו של בעל הקניין, קרי: מכונת שעשויה לשמש את בני המשפחה בחיי יום-יום. אף שלא נאמר כן במפורש, ניתן להבין כי מידת הנזקקות למכונת והנזק

הצפוי לעורר משלילת ההחזקה בה בטרם הסתיים ההליך הפלילי היו לנגד עיניו של בית המשפט. במיוחד כך, כאשר מדובר במכונת שערכה מושפע ממעבר הזמן. באיזון בין השיקולים, ולאחר שהשתכנע כי המכונת איננה דרושה להפקת פרנסה למשפחה, ביכר השופט קמא את עילות התפיסה, ואת המסוכנות הטמונה בשימוש במכונת בידי העורר, ודחה את הבקשה להחזרת התפוס.

איני סבורה כי באיזון שערך בין האינטרסים המפורטים לעיל וכלל השיקולים שהיו לנגד עיניו, שגה השופט קמא במסקנתו ובהחלטתו.

אכן, החזקת התפוס עתידה להימשך זמן לא קצר, בהינתן ההליך הפלילי הצפוי להתנהל. בכך, נפגעת זכות הקניין של העורר. מה גם, שהזמן הוא גורם המשפיע על ערך המכונת. אפשר שנפגעת הזכות לעשיית שימוש יום-יומי במכונת. אולם, צדק השופט קמא כאשר העניק משקל מועט ביותר לנזקקות העורר ומשפחתו לתפוס. זו, למעשה, לא פורטה לפניו. מה שברור הוא, כי המכונת שוב איננה משמשת את העורר למשלח-ידו, ובדין שהתקיים לפניי הוברר, כי לבני המשפחה מכונות נוספות המשמשות אותם. ראוי לזכור גם, כי הפיכת המונת למכונת פרטית כרוכה בהליך אדמיניסטרטיבי נוסף.

אשר על כן, העדפת אינטרס הציבור בדבר הבטחת הליך פלילי תקין, והצורך לאיין את מסוכנותו של העורר, אשר קשורה, לכאורה, קשר ישיר והדוק בנהיגת המכונת, הצדיקו את התוצאה אליה הגיע. איני נכונה לקבוע, כי במכלול הנסיבות שנמנו, המשך החזקת התפוס פוגעת בזכות הקניין של העורר פגיעה בלתי מידתית.

הערר נדחה.

המזכירות תמציא החלטתי לצדדים.

ניתנה היום, ט"ז תשרי תשע"ה, 10 אוקטובר 2014, בהעדר הצדדים.